

Bildande av naturreservatet Stackenäs i Varbergs kommun.

Beslut

Länsstyrelsen i Hallands län beslutar med stöd av 7 kap. 4§ miljöbalken att förklara det område som avgränsas av blå heldragen linjen på nedanstående karta som naturreservat, med syfte och föreskrifter enligt nedan. Reservatets gränser ska märkas ut i fält och dess namn ska vara Stackenäs.

Med stöd av 3§ förordning om områdesskydd (SFS 1998:1252) enligt miljöbalken fastställer Länsstyrelsen den till beslutet hörande skötselplanen.

Uppgifter om reservatet

Namn	Stackenäs
Skyddsform	Naturreservat
Län	Halland
Kommun	Varberg
Församling	Karl Gustav
Areal	Landareal 84,4 ha och vattenarealen 0,6
NR bildades	2011
Lägesbeskrivning	Stackenäs ligger nordost om Varberg mellan sjön Fävren och Valasjön.
Mittkoordinater (SWEREF)	N 6350652 Ö 349602
Naturgeografisk region	21b Södra Västergötlands sprickdalsområde
Fastigheter och markägare	Stackenäs 1:8 Gunnel och Rune Bengtsson, Karl-Gustav, Stackenäs 1, 430 20 Veddige
Servitut	Under fastighetsutredningsarbetet framkom ett olokaliserat servitut. Detta bildades i samband med laga skifte över Vägryds by m.fl. socknar 1835, akt 13-GRM-17. Lydelsen är "... Andra nödiga småvägar skola likaledes hädanefter som hitintills begagnas till skogsfärder och kreaturstransporter m.m....."
Jakträtt	Markägarna
Tillträdesförbud	Fågelskyddsområde under tiden 1/2 – 31/7
Nyttjanderätt	Det finns en överenskommelse mellan markägaren och ägarna av Grimmereds-Rud 1:4 om att avd. 23 i skötselplanen får hållas öppet så att utsikten över sjön inte hindras.
Förvaltare	Länsstyrelsen

Beskrivning av området och skälen för beslutet

Stackenäs ligger mellan de båda sjöarna Fävren och Valasjön. Det avgränsade området består dels av sluttande stränder ner mot sjöarna, dels bergkullar och mäktiga moränryggar som ger en dramatisk topografi. I beskrivningen av riksintressen för naturvård klassificeras området som ett sprickdalslandskap med stora geovetenskapliga värden.

Från bergkullarna mellan sjöarna har man i söder utsikt över Valasjön och i norr Fävren och gränsen mot Västra Götaland.

Flera nyckelbiotoper avgränsades vid Skogsvårdsstyrelsens inventering i mitten av 1990-talet.

Trädskiktet domineras av bergesk. Stora delar av ekskogen i reservatet har under lång tid betats av nötkreatur, vilket har gett skogen en luckig karaktär. Andelen gamla träd är stort och uppe på höjderna finns en hel del mycket senvuxen ek. På några mindre delar finns hassel under krontäcke av ek. Epifytfloran är rik och åtskilliga rödlistade arter har påträffats. På många av de senvuxna ekarna växer lunglav, mussellav och bårdlav och på ett par grövre ekar finns kortskaftad parasitspik. Det finns en mängd mindre lodytor med svartbräken och vid bergens fot finns rasbranter. På vissa ställen finns tecken på mineralrikare berggrund och floran har inslag av lundarter som lind, alm, lundelm och lundbräsa. Andra arter är desmeknopp, hässleklocka och lundviol. På några ställen finns murgröna. Utmed sjöstränderna växer en bård av klibbal och vid Valasjöns norra spets finns en askskog. På dessa trädslag finns på flera ställen mussellav som påväxt.

I den sydvästra delen finns en stor lodyta ner mot Valasjön och här finns ett fågelskyddsområde. Uppe på höjden finns en mager tallskog. Fågellivet är rikt i trakten. I Valasjön finns storlom och fiskgjuse. Fävren, som är något näringsrikare, har livskraftiga bestånd av bl.a. skäggdopping, skedand, vitkindad gås och fisktärna. Fävren är även en populär rastplats för gäss och sångsvan. Stackenäs är också ett populärt område för friluftslivet.

Bevarandet av områdets höga naturvärden är inte förenligt med rationellt skogsbruk och det krävs ett långsiktigt skydd. Eftersom området dessutom kräver ordningsföreskrifter och skötselinsatser är naturreservat den lämpligaste skyddsformen.

Ur ett svenskt och internationellt perspektiv har Halland och Sverige ett ansvar att bevara vissa skogar. Ädellövskogar, strandlövnaturskogar och triviallövskogar med ädellövinslag är utpekade som särskilda ansvarsbiotoper för länet i strategin för formellt skydd av skog i Hallands län. Sverige har också ett stort ansvar för att bevara skyddsvärda våtmarker.

Beslutet följer riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd, Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden samt Sveriges miljökvalitetsmål.

Syfte

Syftet med reservatet är att bevara och utveckla den biologiska mångfalden som är knuten till ädellövkogen med dess flora och fauna. Inom ramen för ovanstående syften ska naturreservatet även stödja allmänhetens möjligheter till friluftsliv och naturupplevelser. Besökare ska kunna se, uppleva och lära från områdets typiska livsmiljöer, arter och historia

Nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter ska beaktas i den löpande skötseln av reservatet inom ramen för gällande beslut enligt 7 kap.4-6 §§ miljöbalken.

Syftet ska nås genom att:

- avveckla förekommande granbestånd och låta föryngringen av lövträden ske i huvudsak naturligt,
- om föryngringen av ädellövträd är svag, kan stödplantering ske av i första hand bergesk,
- kontinuerligt röja bort invandrande gran,
- för att behålla skogens luckighet kan skogsavdelningarna hävdas genom bete, röjning eller på annat sätt,
- i övrigt lämna området för fri utveckling så att mängden död ved och inslaget av gamla träd ökar,
- området ska göras mer attraktivt för friluftslivet genom informationskyltar och anvisningar om lämpliga övergångar över stängsel etc.

Syftet är även att gynna den biologiska mångfalden på lång sikt genom restaurering av planterade granbestånd till lövskog.

Föreskrifter

Med stöd av 7 kap. 5§ miljöbalken, om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet, är det utöver vad som annars gäller förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller anläggning,
2. uppföra mast eller antenn, anlägga luft- eller markledning,
3. anlägga väg,
4. borra, spränga, schakta, gräva, markbearbeta eller bedriva täkt. Undantag är den c:a 1000 m² stora husbehovstäkten inom avd. 9 i skötselplanen, där markägaren kan ta grus fram till år 2018. Eventuell efterbehandling av täkten ombesörjs av Länsstyrelsen,
5. dika, dämna eller utföra annan åtgärd som kan påverka området hydrologi,
6. anordna upplag,
7. kalka, gödsla, sprida biologiska eller kemiska bekämpningsmedel,
8. avverka, gallra, röja, föryngras skog eller på annat sätt påverka vegetationen. Undantag är grenar och buskar som hänger in över åkermarken som markägaren äger rätt att röja. Undantag är avd. 14, kartbilaga 1, där markägaren har rätt att gallra uppslaget av trivallöv fram t.o.m. år 2013.
9. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
10. sätta upp tavla, affisch, skylt eller göra inskrift,
11. ta bort eller skada stengärdesgård eller odlingsröse,
12. framföra motordrivna fordon i terrängen annat än för uttransport av fällt vilt. Undantag är för markägaren att nyttja brukningsvägen mellan allmän väg och betesmarken på Björnnäs (avd. 32 på skötselkartan) och brukningsvägen inom avd. 9 på skötselkartan.
13. samt anlägga båtbyggor eller uppföra andra liknande anläggningar

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktigas med stöd av 7 kap. 6§ miljöbalken ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten tåla sådana åtgärder inom området som:

14. utmärkning av reservatet enligt Naturvårdsverkets anvisningar,
15. anläggning och underhåll av parkeringsplats och informationsskylt (enl. kartbilaga 1),
16. skötselåtgärder enligt kartbilaga 1 som:
  - röjning av gran inom hela reservatet utom där det skall vara fri utveckling,
  - slutavverkning av granavdelningar med stödföring av bergesk,
  - hävd genom bete av nötkreatur i ädellövskogen eller/och brunnsröjning runt vidkroniga ekar samt
  - omföring till lövskog genom naturlig föring eller plantering.
17. undersökningar och dokumentation av mark, vatten, samt växt- och djurliv.

Med stöd av 7 kap. 30§ miljöbalken, om rätten att färdas och vistas i reservatet, är det utöver vad som annars gäller förbjudet att:

18. skada levande eller döda stående eller liggande träd och buskar,
19. plocka eller samla in växter eller svampar. Att plocka bär eller matsvamp är dock tillåtet,
20. utan Länsstyrelsens tillstånd fånga och insamla ryggradslösa djur,
21. utan Länsstyrelsens tillstånd anordna lägerverksamhet eller tävlingar,
22. tälta eller övernatta i husvagn eller husbil,
23. sätta upp tavla, affisch, skylt eller göra inskrift. Undantag är informationsskyltar om Fävrens fiskevårdsområde, som kan sättas upp efter samråd med Länsstyrelsen,

24. medföra okopplad hund med undantag för jakt med drivande/stötande hund eller för eftersök samt
25. lägga upp båt på land. Undantag är båten som används vid stängslig och tillsyn av stängsel, som får dras upp i viken vid Valasjön.

Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för:

- förvaltare att genomföra eller upphandla den skötsel som ska genomföras enligt föreskrifterna 14-17 i detta beslut,
- för personer att genomföra vetenskapliga undersökningar, under förutsättning att tillstånd först erhållits från Länsstyrelsen,
- föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för Vägverkets normala skötsel och underhåll av de allmänna vägar som korsar reservatet,
- gällande särskilda rättigheter att använda mark- och vattenområden inom området som servitut, ledningsrätt eller nyttjanderätt,
- för markägaren att ha en traditionsenlig valborgsmässobrasa på betesmarken på Björnnäs.
- rensning av tillståndsgivna diken, om underhållsåtgärder är påkallade med hänvisning till bestämmelserna i 11 kap 17§ Miljöbalken.

Upplysningar

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet

Länsstyrelsen erinrar om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftet med reservatet, eller som ett komplement till föreskrifterna är bland andra:

2 kap 1, 6-8 § § kulturminneslagen (1988:950)

De fasta kulturlämningar som återfinns inom reservatet är skyddande enligt lag. Det är förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Riksantikvarieämbetet och länsstyrelsen får vidta de åtgärder som behövs för att skydda, vårda och undersöka en fast fornlämning.

7 kap.12§ Miljöbalken

En del av naturreservatet i sydväst ligger inom fågelskyddsområde med beträdnadsförbud under tiden 1 februari – 31 juli.

7 kap 13-18 §§ miljöbalken, strandskyddsbestämmelser

Strandskyddsområde berör de delar av reservatet som ligger inom 200 meter från Valasjön och Fävren och 100 meter från de bäckar som genomkorsar reservatet. Strandskyddsbestämmelsernas syfte är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv samt att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Åtgärder som kan skada eller motverka syftet med strandskyddet är förbjudna.

11 kap. Miljöbalken, vattenverksamhet, samt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Med vattenverksamhet avses bland annat uppförande, ändring, lagning och utrivning av dammar, bortledning av vatten från eller grävning och rensning av vattenområden samt andra åtgärder i vattenområden om åtgärden syftar till att förändra vattnets djup eller läge. Även åtgärder som utförs för att avvattna mark eller som utförs för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller skydda mot vatten, när syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för ett vissa ändamål är att betrakta som vattenverksamhet (markavvattning).

Förenlighet med andra områdesbestämmelser, planer och miljömål

Reservatsbildningen bidrar till att uppnå miljömålen "Levande skogar" och ett rikt växt- och djurliv"

Området ligger i en värdestrakt för ädellövskog kallad "Hallands mellanbygd" vilken utpekas i "Strategi för formellt skydd i Halland län".

Beslutet strider inte mot kommunens översiktsplan. Fävren är angivet som riksintresse för naturvård. Reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap MB. Området är också med i den kommunala naturvårdsplanen och är placerat i den högsta kategorin.

Ärendets handläggning

De höga naturvärdena vid Stackenäs är kända sedan länge. Området är utpekad i "Natur i Hallands län 1977" och som klass 1 område i kommunens naturvårds program från 2007. Vid Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopinventering avgränsades flera nyckelbiotoper i området.

Förhandlingar med markägarna om en naturreservatsbildning startade år 2005 och ett inträngsavtal undertecknades i oktober 2010.

Förslag till beslut skickades ut på remiss 2011-04-08. Svar inkom från Varbergs kommun, Skogsstyrelsen, Polismyndigheten i Halland län och markägarna. De tre förstnämnda har inget att erinra medan markägarna önskar få möjlighet att sätt upp informationsskyltar om fiskevårdsområdet, ha traditionellt valborgsfirande med eld på Björnnäs, dra upp båt som används vid stängsling vid Valasjön samt att få ha ett par mindre anläggningar vid Valasjön. Förutom anläggningarna vid Valasjön är Länsstyrelsen positiv till dessa förändringar.

Intresseprövning

Länsstyrelsen anser, vid en intresseprövning enligt 7 kap 25 § miljöbalken, att val av område, reservatets omfattning och föreskrifternas utformning i detta beslut innebär en rimlig balans mellan de värden som skall skyddas och det intrång detta innebär för enskilds rätt att använda mark och vatten.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Lars-Erik Lövdén. Vid den slutliga handläggningen av ärendet deltog även länsråd Lisbeth Schultze, länsantikvarie Marianne Foghammar, lantbruksdirektör Stefan Samuelsson, jurist Ulf Ståhl, enhetschef Marie Björkman och naturvårdshandläggare Lars-Åke Flodin, den sistnämnde föredragande.

Lars-Erik Lövdén
landshövding

Lars-Åke Flodin
naturvårdshandläggare

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 5.

Bilagor

Bilaga 1	Bestämmelser enl. 7 kap.6§ miljöbalken
Bilaga 2	Skötselplan
Bilaga 3	3A Översiktskarta 3B Skogstypskarta-nuläge 3C Skogstypskarta-mål 3D Skötselkarta 1 3E Skötselkarta 2 3F Historisk karta
Bilaga 4	Tidningsartikel
Bilaga 5	Kungörelsedelgivning och överklagande

Sändlista

Skogsstyrelsen Ryttarevägen 8, 302 60 Halmstad
Vägverket, Region Väst, 405 33 Göteborg
Kommunstyrelsen i Varbergs kommun, 432 80 Varberg
Varbergs lantmäterimyndighet, Varbergs kommun, 432 80 Varberg
Polismyndigheten i Varbergs kommun, Box 29, 432 21 Varberg
Gunnel och Rune Bengtsson, Karl-Gustav, Stackenäs 1, 430 20 Veddige
Hallands Naturskyddsförening Tommy Fagerberg, Jordflyvägen 5, , 313 50 ÅLED,
Hallands Botaniska Förening Bruno Toftgård, Prosten Bergs väg 7, , 303 41 HALMSTAD ,
Naturskyddsföreningen i Varberg, Studieförbundet, Box 32, 432 23 VARBERG,,
Sveriges geologiska undersökning (SGU),Guldhedsg. 5 A, 413 20 GÖTEBORG
Ärendemottagningen, Trafikverket, Box 810, 781 28 Borlänge
Varbergs ornitologiska förening, Lassavägen 1, 432 93 Varberg